

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta (HE 169/2017 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Pia Kivimies, valtiovarainministeriö
- finanssisihteeri Jenni Oksanen, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tulliylitarkastaja Anna Kallio, Tulli
- ryhmäpäällikkö Eeva Saari, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- erikoistutkija Thomas Karlsson, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Alko Oy
- Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry
- Päivittäistavarakauppa ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Suomen Alkoholijuomakauppayhdistys ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Työn verotuksen keventämisen rahoittamiseksi hallitus päätti elokuun budjettiriihessä korottaa alkoholiveroa 100 miljoonalla eurolla. Alkoholiveron korotusesityksen tavoitteena onkin hallituksen esityksen perustelujen mukaan lisätä valtion verotuloja. Esitys myös toteuttaa pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitetta siirtää verotuksen painopistettä työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haittaveroihin.

Valiokunnan lausunto StVL 14/2017 vp

Esityksen tavoitteena on verotulojen kasvattamisen lisäksi alkoholin kokonaiskulutuksen ja sitä kautta alkoholinkäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen. Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen vaikutukset alkoholijuomien saatavuuteen ja kokonaiskulutukseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää kansanterveydellisiä vaikutuksia keskeisinä veronkorotuksen perusteina.

Vuosien 2010 ja 2016 välillä hinnat ovat yleisesti nousseet noin yhdeksän prosenttia. Alkoholi-juomien vähittäismyyntihinnat ovat samana aikana reaalisesti nousseet noin kaksi prosenttia. Keskimääräistä vähemmän ovat nousseet siidereiden, oluen ja mietojen viinien hinnat. Oluen hinta on vuodesta 2010 noussut reaalisesti vajaan puoli prosenttia, mietojen viinien reaalihinta vajaan prosentin ja siidereiden hinnat ovat reaalisesti laskeneet noin puoli prosenttia. Vuoden 2014 jälkeen oluen ja siidereiden hinnat ovat keskimäärin laskeneet. Valiokunta pitää jo hintakehityksen vuoksi tärkeänä, että alkoholiveroa korotetaan ja että korotus lievästi painottuu muihin kuin väkeviin alkoholijuomiin.

Veronkorotuksen seurauksena alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat nousevat keskimäärin noin viisi prosenttia. Keskioluen vähittäismyyntihinta nousee keskimäärin runsaat kuusi prosenttia, mikä merkitsee vähittäismyyntissä halvimpien oluiden hinnan korotusta noin 7 sentillä (0,33 l). Alkoholin tilastoidun kulutuksen arvioidaan veronkorotuksen vuoksi vähenevän noin kaksi prosenttia. Osan tilastoidusta kulutuksesta arvioidaan voivan korvautua matkustajatuonnilla, joka on viimeisen vuoden kuluessa vähentynyt merkittävästi. Saadun selvityksen mukaan lokakuun matkustajatuonti on laskenut 7 miljoonaa litraan (100 %:isena alkoholina), mikä on pienin määrä vuoden 2007 jälkeen.

Esityksessä (s. 21) todetaan, ettei ehdotetun veronkorotuksen vaikutusta matkustajatuontiin ole pystytty luotettavasti selvittämään. Vaikka vuosien 2008—2014 alkoholiveron korotukset eivät saadun selvityksen mukaan ole merkittävästi lisänneet alkoholin matkustajatuontia, on kehitystä jatkossakin huolellisesti seurattava. Saadun selvityksen mukaan Tullin alkoholivalvontaan kohdistetusta tehostetusta valvonnasta on jouduttu luopumaan ja Tullin henkilömäärää on vähennetty. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Tullin voimavarojen riittävyys alkoholin maahantuontin valvonnassa turvataan.

Valtaosa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista arvioi alkoholilain kokonaisuudistuksessa ehdotettujen muutosten lisäävän alkoholin kulutusta selvästi enemmän kuin veronkorotus sitä vähentää. Ehdotettu veronkorotus ei siten riitä kattamaan esitetyn alkoholilain uudistuksen seurauksena syntyvää kokonaiskulutuksen kasvua ja sen aiheuttamia kansanterveydellisiä ja taloudellisia menetyksiä. Jos alkoholilaki toteutetaan nykyisellä 4,7 prosentilla, sosiaali- ja terveysministeriö arvioi muiden lainmuutosten nostavan kulutusta suunnilleen yhtä paljon kuin esitetty veronkorotus sitä laskisi, eli tällä kombinaatiolla olisi neutraali vaikutus kokonaiskulutukseen.

Valiokunta toistaa jo aiempien alkoholiveron korotusten yhteydessä todetun käsityksensä siitä, että maltillisten veronkorotusten jatkaminen on perusteltua, koska näin toteutettuna korotukset johtavat alkoholin kokonaiskulutuksen laskuun ja alkoholin aiheuttamien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähenemiseen. Valiokunta pitää esityksen kansanterveydellisten tavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeänä, että esitetty veronkorotus toteutetaan.

Valiokunnan lausunto StVL 14/2017 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 28.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
varajäsen Ilmari Nurminen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen